

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:

Görüşlerinizi duzenleme@bddk.org.tr adresine e-posta ile iletebilirsiniz.

BANKACILIK HESAPLARINDAN KAYNAKLANAN FAİZ ORANI RİSKİNİN STANDART YAKLAŞIMLA ÖLÇÜLMESİNE VE DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM Başlangıç Hükümleri

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, bankacılık hesaplarında yer alan bilanço içi ve bilanço dışı pozisyonlardan kaynaklanan faiz oranı riskinin standart yaklaşımla ölçülmesine ve değerlendirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına uygun faaliyette bulunan bankalar için; bu Yönetmelikte geçen mevduat ibaresi katılım fonunu, vadesiz mevduat ibaresi özel cari hesabı, vadeli mevduat ibaresi katılma hesabını ifade eder.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 43 üncü ve 93 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3- (1) Bu Yönetmelikte yer alan,

a) Alım satım hesapları: Bankaların, para ve sermaye piyasalarında sürekli alım ve satım işlemlerinde bulunmak amacıyla kısa vadeli olarak ve/veya alım ve satım fiyatları arasındaki beklenen ya da gerçekleşen fiyat farklılıklarından ya da diğer fiyat ve faiz oranı değişikliklerinden faydalanmak amacıyla veya alım satıma aracılık ya da piyasa yapıcılığı nedeniyle ellerinde bulundurduğu repo ve menkul kıymet ödünç işlemlerine konu olanlar dâhil finansal araçlar ile söz konusu finansal araçlar ile ilgili pozisyonlardan kaynaklanan risklerden korunma ya da bu riskleri azaltma amacıyla yapılan türev finansal araçlar ve spekülasyon amaçlı türev finansal araçların izlendiği bilanço içi ve dışı hesapları ve pozisyonları,

b) Ana sermaye: 5/9/2013 tarihli ve 28756 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmeliğe göre hesaplanan ana sermayeyi,

c) Banka: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,

ç) Bankacılık hesapları: Alım satım hesaplarında izlenen kalemler ile Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik uyarınca özkaynak hesaplamasında dikkate alınan sermaye benzeri borçlar dışındaki kalemler hariç olmak üzere, faize duyarlı tüm bilanço içi ve bilanço dışı kalemleri,

d) Çekirdek sermaye: Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmeliğe göre hesaplanan çekirdek sermayeyi,

e) Ekonomik değer: Bankanın aktiflerine ait beklenen nakit akışlarının bugünkü değerinden, pasiflerine ait beklenen nakit akışlarının bugünkü değerinin çıkarılması ve bilanço dışı pozisyonların beklenen net nakit akışlarının bugünkü değerinin eklenmesi suretiyle bulunan tutarı,

f) Kanun: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu,

g) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,

ğ) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,

h) Net pozisyon tutarı: Vade dilimleri itibarıyla faize duyarlı bankacılık hesaplarındaki aktifler ile yükümlülükler arasındaki farkı,

1) Otomatik faiz oranı opsiyonu: Davranışsal unsurlar içermeyip rasyonel beklentinin sağlanması halinde kullanılması beklenen ve tek başına ya da finansal araçların içinde gömülü olarak bulunup bankanın nakit akışlarının zamanlamasını ve düzeyini değiştirebilecek opsiyon hakkı/yükümlülüğü,

i) Perakende müşteri: 21/3/2014 tarih ve 28948 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Likidite Karşılama Oranı Hesaplamasına İlişkin Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen müşterileri,

j) Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS): Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından Türkiye Muhasebe Standardı, Türkiye Finansal Raporlama Standardı, Türkiye Muhasebe Standardı Yorum ve Türkiye Finansal Raporlama Standardı Yorum adlarıyla yayımlanan standartları, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riski Standart Rasyosunun Hesaplanması

Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski standart rasyosu

MADDE 4- (1) Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski standart rasyosu, faize duyarlı bankacılık hesaplarında yer alan pozisyonların nakit akışları dikkate alınarak banka için hesaplanan ekonomik değer değişimi risk tutarının ana sermayeye bölünmesi suretiyle hesaplanır.

(2) Konsolide ve konsolide olmayan bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski standart rasyosu %15’i aşamaz.

Standart yaklaşım uyarınca ekonomik değer değişimi hesaplamasına ilişkin genel hükümler

MADDE 5- (1) Ekonomik değer değişimi hesaplamasında, faize duyarlı aşağıdaki pozisyonlardan kaynaklanan gelecekteki tüm nakit akışları dikkate alınır:

a) Çekirdek sermayeden indirilen varlıklar, maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar ve hisse senedi yatırımları dışında kalan bankacılık hesaplarında izlenen tüm aktif kalemler.

b) Çekirdek sermaye dışında kalan tüm pasif kalemler.

c) Bilanço dışı kalemler.

(2) Ekonomik değer değişimi hesaplamasında aşağıdaki aşamalar izlenir:

a) Ekonomik değer değişimi, birinci fıkranın (a) bendi uyarınca hesaplanan toplam aktif veya birinci fıkranın (b) bendi uyarınca hesaplanan toplam pasif içerisindeki payı %5 veya üzerinde olan para birimleri ve faizle ilişkilendirilen emtialar bazında, 6 farklı faiz oranı şoku senaryosu için ayrı ayrı hesaplanır. Bu hesaplama her raporlama döneminde yapılır.

b) Birinci fıkradaki pozisyonlar 6 ncı madde uyarınca standartlaştırılmaya tam uyumlu, 7 nci madde uyarınca standartlaştırılmaya uyumlu olmayan ve 8 inci madde uyarınca standartlaştırılmaya az uyumlu olmak üzere üç sınıfa ayrılır.

c) Faize duyarlı bilanço içi ve bilanço dışı varlık ve yükümlülüklerin yeniden fiyatlanan tüm nakit akışları, para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında standartlaştırılmaya uyumlu olduğu ölçüde ilgili vade dilimlerine yerleştirilir. Bu yerleştirme yapılırken faiz oranlarına ilişkin marjlar da nakit akışı hesaplamasına dâhil edilir.

ç) Gömülü olan ve olmayan otomatik faiz oranı opsiyonlarının değerlerindeki değişiklikler eklenti tutar uygulanarak ekonomik değer değişimi hesaplamasında dikkate alınır.

Standartlaştırılmaya tam uyumlu pozisyonlara ilişkin süreç

MADDE 6- (1) Standartlaştırılmaya tam uyumlu pozisyonlar aşağıdakileri içerir:

a) Sabit faizli pozisyonlar: Sözleşmede belirtilen vadeye kadar nakit akışı tutarları belirlenmiş olan pozisyonlardır. Nakit akışları, sözleşme vadesine göre ilgili vade dilimine yerleştirilir.

b) Değişken faizli pozisyonlar: İlk yeniden fiyatlandırma tarihinden sonraki nakit akışı tutarları kesin olarak bilinmeyen pozisyonlardır. Değişken faizli pozisyonların faizinin yeniden belirlendiği gelecek dönemdeki ilk tarihte yeniden fiyatlandırıldığı kabul edilir. Yeniden fiyatlanmayan kısımları hariç olmak üzere tüm nakit akışları bahse konu tarihin yer aldığı vade dilimine yerleştirilir. Nakit akışlarının yeniden fiyatlanmayan kısmı ise, sözleşmedeki vadelerine göre ilgili vade dilimlerine yerleştirilir.

c) Gömülü otomatik faiz oranı opsiyonu bulunan pozisyonlar: Gömülü otomatik faiz oranı opsiyonu içeren sabit ya da değişken faizli pozisyonlardır. Gömülü otomatik faiz oranı opsiyonu bulunan pozisyonlarda, yeniden fiyatlanan nakit akışlarının vade dilimi belirlenirken ilgili opsiyonalite ayrıştırılarak dikkate alınmaz. Dikkate alınmayan opsiyonalite standartlaştırılmaya az uyumlu pozisyon olarak dikkate alınır.

(2) Standartlaştırılmaya tam uyumlu pozisyonlara ilişkin yeniden fiyatlanan nakit akışları; sabit faizli ise sözleşmedeki vade baz alınarak, değişken faizli ise gelecek döneme ilişkin ilk yeniden fiyatlandırma tarihi baz alınarak EK-1’de yer alan tablodaki vade dilimlerine yerleştirilir.

Standartlaştırılmaya uyumlu olmayan pozisyonlara ilişkin süreç

MADDE 7- (1) Standartlaştırılmaya uyumlu olmayan pozisyonlar, vadesiz mevduatları ile gerçek kişi ve perakende müşterilere ait erken kapanma riski bulunan vadeli mevduatları ve erken ödenme riski bulunan sabit faizli kredileri içerir.

(2) Vadesiz mevduatlar, EK-1’de yer alan tablodaki vade dilimlerine aşağıda açıklandığı şekilde yerleştirilir.

a) Vadesiz mevduatlar, (c) fıkrasında yer alan tablo dikkate alınarak gerçek kişi ve perakende müşteri/hareketli, gerçek kişi ve perakende müşteri/hareketli olmayan ve diğer kişi olarak ilgili mevduat sınıflarına ayrıştırılır. Perakende müşteri mevduatlarının faiz riski yapısının gerçek kişi müşteri mevduatlarının faiz riski yapısı ile uyumlu olmadığı durumda bu perakende müşteri mevduatları, diğer kişi mevduatları kapsamında dikkate alınır. Gerçek kişi ve perakende müşteri mevduatlarından, ilgili hesapta düzenli nakit akışı olanlar veya ilgili hesaba faiz işletilmeyenler hareketli mevduat olarak, bu koşullara uymayanlar ise hareketli olmayan mevduat olarak dikkate alınır.

b) Her bir vadesiz mevduat sınıfı, 10 yıllık tarihsel veri kullanılarak çekilme olasılıklarına göre istikrarlı ve istikrarlı olmayan vadesiz mevduat olarak ayrıştırılır. 10 yıllık tarihsel verinin bulunmaması halinde banka, sahip olduğu tüm veriyi içsel olarak belirlediği bir ihtiyatlılık marjı çerçevesinde kullanır. Faiz oranındaki önemli değişimler altında, istikrarlı vadesiz mevduatların yeniden fiyatlandırma olasılığı düşük olan kısmı çekirdek mevduat olarak kalan kısmı ise çekirdek olmayan mevduat olarak sınıflandırılır.

c) Her bir sınıftaki çekirdek vadesiz mevduata ilişkin nakit akışları; aşağıdaki tabloda yer alan çekirdek vadesiz mevduat oranı üst sınırı ve ağırlıklı ortalama vade üst sınırını aşmayacak şekilde EK-1’de yer alan tablodaki uygun vade dilimlerine yerleştirilir. Çekirdek olmayan vadesiz mevduatlar ise EK-1’de yer alan tablodaki gecelik vade dilimine yerleştirilir.

İlgili mevduat sınıfları bazında çekirdek mevduat oranı ve vadesine ilişkin üst sınırlar		
	Çekirdek mevduat oranı üst sınırı (%)	Çekirdek mevduat ağırlıklı ortalama vade üst sınırı (Yıl)
Gerçek kişi ve perakende müşteri / Hareketli	90	5

Gerçek kişi ve perakende müşteri/ Hareketli olmayan	70	4,5
Diğer kişi	50	4

(3) Gerçek kişi ve perakende müşterilere ait erken kapanma riski bulunan vadeli mevduatlar ve erken ödenme riski bulunan sabit faizli kredilerdeki opsiyonelite iki aşamalı bir yaklaşım kullanılarak dikkate alınır. Birinci aşamada, faiz oranlarının cari vade yapısı göz önüne alınarak sabit faizli kredilerin erken ödenme oranları ve vadeli mevduatların erken kapanma oranları içsel olarak hesaplanır. Bahse konu oranlar gerekli görülmesi halinde Kurum tarafından belirlenir. İkinci aşamada, bu oranlar ilgili faiz oranı şoku senaryosu dikkate alınarak dördüncü fıkranın (b) bendinde yer alan tablo veya beşinci fıkranın (b) bendinde yer alan tabloda belirtilen çarpanlar ile çarpılır.

(4) Erken ödemelerin ekonomik maliyetinin müşteriye yansıtılmadığı veya sınırlı yansıtıldığı sabit faizli kredilerin yeniden fiyatlanan nakit akışları, aşağıdaki bentlerde yer alan hükümler uygulanarak revize edilir.

(a) Faiz oranlarının cari vade yapısı dikkate alınarak para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında (p) benzer erken ödeme riskine sahip her bir kredi portföyü (kp) için referans değeri teşkil edecek koşullu erken ödeme oranı ($KEO_{0,p}^{kp}$) içsel olarak belirlenir.

(b) Faiz oranı senaryoları bazında koşullu erken ödeme oranı aşağıdaki formülle hesaplanır.

$$KEO_{i,p}^{kp} = \min(1, s_i * KEO_{0,p}^{kp})$$

Bu formülde s_i , aşağıdaki tabloda yer alan i , 1’den 6’ya kadar olan her bir faiz oranı şoku senaryosu için erken ödeme oranı çarpanını, $i=0$ ise cari durumu ifade eder.

Faiz oranı şoku senaryoları altında koşullu erken ödeme oranı çarpanları		
Senaryo (i)	Faiz oranı şoku senaryoları	s_i (Senaryo çarpanı)
1	Paralel Yukarı	0,8
2	Paralel Aşağı	1,2
3	Artan Eğim	0,8
4	Azalan Eğim	1,2
5	Kısa Vadeler Yukarı	0,8
6	Kısa Vadeler Aşağı	1,2

(c) Nihai olarak sabit faizli kredilerin erken ödenmesi ihtimali aşağıdaki şekilde ilgili nakit akışlarına yansıtılır.

$$NA_{i,p}^{kp}(t) = NA_{i,p}^{pl}(t) + KEO_{i,p}^{kp}(t) \cdot B_{i,p}^{kp}(t - 1)$$

Bu formülde $NA_{i,p}^{pl}(t)$, t vade diliminde ilgili portföy ve faiz ve anapara tutarına ilişkin planlı (pl) nakit akışlarını; $B_{i,p}^{kp}(t - 1)$, t-1 vade dilimindeki ilgili portföy ve bakiye tutarını; i , 1’den 6’ya kadar faiz oranı şoku senaryolarını ifade etmektedir.

(5) Vadeden önce kapanması halinde mudinin alacağı faiz gelirinden/kâr payından daha yüksek bir kayba uğramayacağı erken kapanma riski bulunan vadeli mevduatların/ yeniden fiyatlanan nakit akışları, aşağıdaki bentlerde yer alan hükümler uygulanarak revize edilir.

(a) Para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında (p) benzer erken kapanma riskine sahip her bir mevduat portföyü (mp) için referans değeri teşkil edecek koşullu erken kapanma

(4) Para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında, faiz oranı şoku senaryoları için otomatik faiz oranı opsiyon riski için eklenti tutar aşağıdaki şekilde hesaplanır:

Formülde n; para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında satılan opsiyon sayısını, m; para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında alınan opsiyon sayısını ifade eder.

Ekonomik değer değişimi risk tutarının hesaplanması

MADDE 9- (1) Faiz oranı şoku senaryoları dikkate alınarak banka için en büyük zararı oluşturacak ekonomik değer değişimi risk tutarı, 5 inci maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde belirlenecek para birimleri veya faizle ilişkilendirilen emtialar bazında aşağıdaki şekilde hesaplanır.

a) Her bir senaryo altında yeniden fiyatlama tarihine göre EK-1’de yer alan tablodaki vade dilimlerine (t) yerleştirilen nakit akışları sadece bir uzun veya kısa pozisyon kalacak şekilde netleştirilerek, netleştirilmiş yeniden fiyatlanan nakit akışları ($NA_{i,p}(t)$) oluşturulur.

b) EK-1’deki tabloda yer alan vade orta noktaları (t_o) kullanılarak para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında, cari durumdaki iskonto oranı ($\dot{I}O_{0,p}(t_o)$) aşağıdaki formülle hesaplanır:

$$\dot{I}O_{0,p}(t_o) = \exp(-F_{0,p}(t_o) \cdot t_o)$$

Bu formülde, ($F_{0,p}(t_o)$) vade orta noktaları ve para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında hesaplanan cari faiz oranını ifade eder. Nakit akışları, Kurumca belirlenecek risksiz verim eğrileri kullanılarak iskonto edilmelidir.

c) EK-1’deki tabloda yer alan vade orta noktaları (t_o) kullanılarak para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında, faiz oranı şoku senaryoları için iskonto oranı ($\dot{I}O_{i,p}(t_o)$) aşağıdaki formülle hesaplanır:

$$\dot{I}O_{i,p}(t_o) = \exp(-F_{i,p}(t_o) \cdot t_o)$$

Bu formülde; ($F_{i,p}(t_o)$) Kurumca belirlenecek pozitif veya negatif faiz oranı şoklarını dikkate alarak, vade orta noktaları ve para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında EK-2’de yer alan usul ve esaslar uyarınca hesaplanan faiz oranlarını ifade eder. Senaryoların uygulanmasında Kurumca belirlenecek risksiz verim eğrileri kullanılır.

ç) Para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında, faiz oranı şoku senaryoları altında ekonomik değeri (ED) hesaplamak için (c) bendinde belirtilen iskonto oranı ile vade dilimi bazında ağırlıklandırılmış risk ağırlıklı net pozisyonlar toplanır:

$$ED_{i,p} = \sum_{t=1}^{19} NA_{i,p}(t) \cdot \dot{I}O_{i,p}(t_o)$$

d) Para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında, faiz oranı şoku senaryoları için ekonomik değer değişimi aşağıdaki şekilde bulunur:

$$EDD_{i,p} = \sum_{t=1}^{19} NA_{0,p}(t) \cdot \dot{I}O_{0,p}(t_o) - \sum_{t=1}^{19} NA_{i,p}(t) \cdot \dot{I}O_{i,p}(t_o) + OOR_{i,p}$$

Bu formülde; $OOR_{i,p}$ 9 uncu maddenin dördüncü fıkrası uyarınca hesaplanan otomatik faiz oranı opsiyon riski için eklenti tutarı, $NA_{0,p}$ para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında cari netleştirilmiş yeniden fiyatlanan nakit akışını, $\dot{I}O_{0,p}(t_o)$ para birimi veya faizle ilişkilendirilen emtia bazında cari durumdaki iskonto oranını ve EDD ekonomik değer değişimini ifade etmektedir.

e) Ekonomik değer değişimi risk tutarı, aşağıdaki şekilde hesaplanır.

$$EDD \text{ risk tutarı} = \max_{i \in \{1,2,\dots,6\}} \left\{ \max(0; \sum_{p: \Delta EDD_{i,p} > 0} EDD_{i,p}) \right\}$$

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riski Standart Rasyosuna İlişkin Raporlama ve Oransal Sınırlara Uyumsuzluk

Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski standart rasyosuna ilişkin raporlama

MADDE 10- (1) Özkaynak hesaplama dönemleri itibarıyla aylık olarak hesaplanan konsolide ve konsolide olmayan bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski standart rasyosu Kurulca belirlenecek sürelerde Kuruma gönderilir.

Oransal sınırlara uyumsuzluk

MADDE 11- (1) 4 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen azami oranlarda aşım oluşması durumunda aşağıdaki bentlerde belirtilen şartlardan herhangi birinin varlığı halinde oluşan son dönem aşım tutarı aynı döneme ilişkin sermaye yeterliliği standart oranının hesaplamasında özkaynaklardan indirilir.

- a) Son iki dönem arka arkaya azami oranda aşım bulunması,
- b) Önceki 12 aylık dönem içerisinde üç defa azami oranın aşılması.

(2) Asgari oranların sağlanamaması halinde, bu durumun nedenleri, söz konusu durumun giderilmesine ilişkin alınması planlanan önlemler ile birlikte 10 uncu maddenin birinci fıkrası uyarınca belirlenen süre içinde Kuruma bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 12- (1) 23/8/2011 tarihli ve 28034 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riskinin Standart Şok Yöntemiyle Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Birinci fıkra ile yürürlükten kaldırılan Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riskinin Standart Şok Yöntemiyle Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğe yapılan atıflar bu Yönetmeliğe yapılmış sayılır.

Yürürlük

MADDE 13- (1) Bu Yönetmelik 1/1/2025 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.

EK-1

Nakit akışlarının yerleştirileceği vade dilimleri (t) ve vade orta noktaları (t _o , yıl)								
Kısa Vade	t = Gecelik (0,0028 yıl)	Gecelik < t ≤ 1 Ay (0,041 7 yıl)	1 ay < t ≤ 3 ay (0,1667 yıl)	3 ay < t ≤ 6 ay (0,375 yıl)	6 ay < t ≤ 9 ay (0,625 yıl)	9 ay < t ≤ 1 yıl (0,875 yıl)	1 yıl < t ≤ 1,5 yıl (1,25 yıl)	1,5 yıl < t ≤ 2 yıl (1,75 yıl)
Orta Vade	2 yıl < t ≤ 3 yıl (2,5 yıl)	3 yıl < t ≤ 4 yıl (3,5 yıl)	4 yıl < t ≤ 5 yıl (4,5 yıl)	5 yıl < t ≤ 6 yıl (5,5 yıl)	6 yıl < t ≤ 7 yıl (6,5 yıl)			
Uzun Vade	7 yıl < t ≤ 8 yıl (7,5 yıl)	8 yıl < t ≤ 9 yıl (8,5 yıl)	9 yıl < t ≤ 10 yıl (9,5 yıl)	10 yıl < t ≤ 15 yıl (12,5 yıl)	15 yıl < t ≤ 20 yıl (17,5 yıl)	t > 20 yıl (25 yıl)		

Faiz Oranı Şok Senaryolarının Belirlenmesi

1. Her para birimi için altı faiz oranı şok senaryosu aşağıda yer alan formüller kullanılarak belirlenir; a) Para birimi (p) bazında paralel yukarı ve aşağı şok senaryoları, tüm vade dilimleri için aynı düzeyde sabit bir artış ve azalış olacak şekilde belirlenir. Bu formülde (t_o), vade orta noktalarını ifade eder.

$$\Delta R_{paralel,p}(t_o) = \pm \bar{R}_{paralel,p}$$

b) Para birimi bazında kısa vadeli aşağı ve yukarı şok senaryoları, en kısa vade dilimi için aşağı veya yukarı en yüksek düzeyde şok uygulanacak şekilde belirlenir. Bu şoklar, $S_{kısa}(t_o) = \left(e^{\frac{-t_o}{x}}\right)$ formülü aracılığıyla, en uzun vade dilimine doğru sıfıra yakınsayacak şekilde belirlenir. Bu formülde $x=4$ olarak dikkate alınır.

$$\Delta R_{kısa,p}(t_o) = \pm \bar{R}_{kısa,p} \cdot S_{kısa}(t_o) = \pm \bar{R}_{kısa,p} \cdot e^{\frac{-t_o}{x}}$$

c) Artan ve azalan eğim senaryolarında kullanılmak üzere para birimi bazında uzun vade şok senaryoları belirlenir. Bu şoklar, $S_{uzun}(t_o) = 1 - S_{kısa}(t_o)$ formülü aracılığıyla, en kısa vade dilimine doğru sıfıra yakınsayacak şekilde belirlenir. $S_{kısa}(t_o)$, (b) bendi uyarınca hesaplanır.

$$\Delta R_{uzun,p}(t_o) = \pm \bar{R}_{uzun,p} \cdot S_{uzun}(t_o) = \pm \bar{R}_{uzun,p} \cdot \left(1 - e^{\frac{-t_o}{x}}\right)$$

ç) Para birimi bazında artan eğim ve azalan eğim senaryoları, uzun ve kısa faiz oranı şokları uygulanarak aşağıdaki formüller kullanılarak belirlenir.

$$\Delta R_{artan\ eğim,p}(t_o) = -0.65 \cdot |\Delta R_{kısa,p}(t_o)| + 0.9 \cdot |\Delta R_{uzun,p}(t_o)|$$

$$\Delta R_{azalan\ eğim,p}(t_o) = 0.8 \cdot |\Delta R_{kısa,p}(t_o)| - 0.6 \cdot |\Delta R_{uzun,p}(t_o)|$$

**BANKACILIK HESAPLARINDAN KAYNAKLANAN FAİZ ORANI RİSKİNİN
STANDART YAKLAŞIMLA ÖLÇÜLMESİNE ve DEĞERLENDİRİLMESİNE
İLİŞKİN YÖNETMELİK TASLAĞI ve BANKACILIK HESAPLARINDAN
KAYNAKLANAN FAİZ ORANI RİSKİNİN YÖNETİMİNE İLİŞKİN REHBER
TASLAĞI**

GENEL GEREKÇE

Ülkemiz, bankacılık alanında politikaların geliştirilmesi ve uygulamada daha iyi bir koordinasyonun sağlanması amacıyla üye ülkelerin bankacılık otoriteleri arasında iş birliğini sağlayacak bir platform olarak oluşturulan Basel Bankacılık Denetim Komitesinin (Basel Komite) bir üyesidir ve söz konusu Komite tarafından yayımlanan standartlara uyum taahhüdü bulunmaktadır.

Bu kapsamda, Kurumumuz 2009 yılından itibaren Basel Komitenin çalışmalarına aktif bir şekilde katılım sağlamakta ve Basel Komite tarafından yayımlanan standartlar mevzuatımıza yansıtılmaktadır. Bu minvalde, 2008 küresel finansal krizinin ardından Basel Komite tarafından bankacılık sistemlerinin daha sağlıklı bir yapıya dönüştürülmesi amacıyla 2010 yılında yayımlanan Basel III uzlaşısına yönelik olarak özkaynak, sermaye yeterliliği, likidite, kaldıraç ve sermaye tamponlarına ilişkin Kurumumuz düzenlemeleri hazırlanarak Avrupa Birliği uygulamaları ile eş anlı olarak yürürlüğe girmiştir.

Öte yandan, Basel Komite küresel finansal kriz sonrası süreçte de bankaların sermaye yeterliliği hesaplamalarına ilişkin çalışmalarını sürdürmüş ve Aralık 2017 tarihinde “Basel III: Finalising Post Crisis Reforms” dokümanını yayımlamıştır. Bahse konu dokümanda yer alan standartlar, Basel III uzlaşısını tamamlayıcı mahiyette olup, Basel IV ya da nihai Basel III olarak adlandırılmaktadır.

Bu çerçevede, Basel IV kapsamında Kurumumuz mevzuatında güncelleme ihtiyacı olan konu sayısının fazla ve içeriklerinin kapsamlı olması hususu dikkate alınarak, taslak çalışmaları tamamlanmış düzenleme çalışmalarının kamuoyuyla paylaşılmasının uygulama takvimine uyum açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Bu itibarla, Basel Komite tarafından yayımlanan “Interest Rate Risk in the Banking Book” dokümanı ile muadil ülke düzenleme ve uygulamaları dikkate alınarak hazırlanan “Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riskinin Standart Yaklaşımla Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik Taslağı” (Yönetmelik Taslağı) ile “Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riskinin Yönetimine İlişkin Rehber Taslağı” (Rehber Taslağı) ile getirilmesi öngörülen değişiklikler aşağıda sunulmaktadır.

- Standart rasyo hesaplamasında paydada özkaynak yerine ana sermayenin dikkate alınması öngörülmüştür.
- Standart rasyo hesaplamasında paydada özkaynak yerine ana sermayenin dikkate alınması öngörülmüştür.
- Standart rasyo için azami oran yüzde 20 yerine yüzde 15 olarak belirlenmiştir.

- Bankalarca yalnızca konsolide olmayan bazda hesaplanması ve idame ettirilmesi yükümlülüğü bulunan standart rasyonun hem konsolide hem de konsolide olmayan bazda hesaplanması ve idame ettirilmesi yükümlülüğü getirilmiştir.

- Standart rasyo hesaplamasında vadeli mevduatların erken kapanması ve kredilerin erken ödenmesi durumları da dikkate alınmıştır.

- Faiz oranı değişimlerine ilişkin şok senaryo sayıları ikiden altıya çıkarılmıştır. Verim eğrisindeki paralel yukarı ve aşağı kaymalar dışında verim eğrisinin şeklinde yaşanabilecek olası değişimleri de içeren dört yeni faiz oranı şoku senaryosu standart rasyo hesaplamasında dikkate alınmıştır.

- Çekirdek mevduat hesaplaması kapsamında mevduat portföyü bazında azami çekirdek mevduat oranı getirilmiş, azami vade üst sınırında revizyon yapılmıştır.

- Cari durumda standart rasyo hesaplamasında büyük farklılaşmaya yol açması nedeniyle bankalar arasında yeknesaklığın sağlanmasını teminen hesaplamada kullanılacak verim eğrilerinin Kurum tarafından belirlenmesi hüküm altına alınmıştır.

- Standart rasyo hesaplamasında azami oranın tutturulamaması durumunda aşım tutarının sermaye yeterliliği standart oranı hesaplamasında özkaynaklardan indirilmesi için son aşımından önceki 12 aylık dönem içerisinde azami oranın iki defa aşılması gerekliliği yerine üç defa aşılması gerekliliği getirilmiştir.

- BHFOR yönetimine ilişkin bankalardan beklenen iyi uygulamalar güncellenerek Basel standardı ile uyumlu hale getirilmiştir.